

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาถึงสภาพ ปัญหา และความต้องการทางการศึกษาของเด็กชาวเรือ ชุมชนเรือวัดสร้อยทอง และชุมชนเรือวัดประสาธน์บุญาวาส ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล
2. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ และการนำเสนอข้อมูล

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ชาวเรือที่ผูกหลักที่ชุมชนเรือวัดสร้อยทอง และชุมชนเรือวัดประสาธน์บุญาวาส เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ชาวเรือเหล่านี้มีอยู่ประมาณชุมชนละ 50-60 ลำ โดยปกติชาวเรือเหล่านี้จะต้องเดินทางขึ้นล่องตามลำน้ำต่าง ๆ เพื่อประกอบอาชีพอยู่เสมอ จะไม่มีสถานที่จอดเรืออย่างถาวรจะจอดที่ชุมชนดังกล่าวประมาณ

2-7 วันเท่านั้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sample) โดยกำหนดสถานที่ และเวลาในการเก็บข้อมูล¹ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกเก็บข้อมูลจากชุมชนเรือทั้งสอง โดยใช้เวลาในการเก็บข้อมูลประมาณ 2 เดือน เริ่มตั้งแต่วันที่ 5 มีนาคม 2531 ถึงวันที่ 12 พฤษภาคม 2531 โดยมีกำหนดการดังต่อไปนี้

ชุมชนเรือวัดสร้อยทอง เก็บข้อมูล สัปดาห์ที่ 1, 3, 5, 7 ของเดือนมีนาคม ถึงเดือนพฤษภาคม 2531

ชุมชนเรือวัดประสาธน์กุญแจวาส เก็บข้อมูล สัปดาห์ที่ 2, 4, 6, 8 ของเดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม 2531

ด้วยวิธีการเก็บข้อมูลดังกล่าว ได้กลุ่มประชากรที่ศึกษาทั้งสิ้น จำนวน 120 ราย โดยแบ่งเป็นชาวเรือจากชุมชนเรือวัดสร้อยทอง 60 ราย และจากชุมชนเรือวัดประสาธน์กุญแจวาส 60 ราย

2. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้มี 2 ชุดคือ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹บุญธรรม กิจปรีดาวิสุทธ์, ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์, หน้า 70.

เครื่องมือชุดที่ 1 ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ใช้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพ ปัญหา และความต้องการทางการศึกษาทั้งในและนอกโรงเรียนของชาวเรือ ชุมชนเรือวัดสร้อยทองและชุมชนเรือวัดประสาธน์บุญญาวาส ที่มีต่อบุตรของตนเอง แบบสัมภาษณ์นี้ใช้สัมภาษณ์ผู้ปกครองเด็กชาวเรือในชุมชนเรือทั้งสองแห่งดังกล่าว การสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 4 ตอนคือ

ตอนที่ 1 สัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพภาพของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 สัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพทางการศึกษาของเด็กชาวเรือ

ตอนที่ 3 สัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาทางการศึกษาของเด็กชาวเรือ

ตอนที่ 4 สัมภาษณ์เกี่ยวกับความต้องการทางการศึกษาของเด็กชาวเรือ

แบบสัมภาษณ์นี้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ข้อคำถามมีทั้งแบบให้เลือกตอบ และบางตอนจะมีแบบเติมคำอยู่บ้าง

เครื่องมือชุดที่ 2 ได้แก่ แบบสังเกต ใช้ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของชุมชนเรือ โดยมีแนวทางในการสังเกตสภาพแวดล้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. โครงสร้างทางสังคมของชุมชนเรือ
2. ลักษณะการประกอบอาชีพของชาวเรือ
3. สภาพทางสังคม

4. สภาพความเป็นอยู่/การดำเนินชีวิตประจำวัน
5. วัฒนธรรมนิยมประเพณี/วัฒนธรรม
6. ปัญหาของชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษา

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ทำการบันทึกภาพถ่ายประกอบการสังเกตด้วยเพื่อรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนเรือ โดยมีแนวทางในการบันทึกภาพถ่ายในเรื่องต่อไปนี้

1. ลักษณะที่อยู่อาศัย
2. การดำเนินชีวิตประจำวัน
3. การประกอบอาชีพ
4. วัฒนธรรมนิยมประเพณี

2.2 การสร้างเครื่องมือวิจัย

ขั้นตอนในการสร้างแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นดังนี้

- 2.2.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสารงานวิจัย และตำราต่าง ๆ รวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

2.2.2 นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
เมื่อเห็นชอบแล้วจึงนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 4 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องตามหลักวิชาการ
และความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ผู้ทรงคุณวุฒิ 4 ท่านคือ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รัตนา ตุงคสวัสดิ์ อาจารย์คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพวรรณ เลขะวิทย์ อาจารย์
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พญณี ศิริบรรณพิทักษ์ อาจารย์
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
4. อาจารย์ วิไลฐู กิตติผดุง นักวิชาการศึกษา 6 กองศึกษาพิเศษ
กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

หลังจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 4 ท่าน ได้ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา แก่ไข และให้
ข้อเสนอแนะแล้ว ผู้วิจัย ได้นำแบบสัมภาษณ์นั้นมาปรับปรุงใหม่ตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำ ต่อจากนั้น
นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้ปกครองชาวเรือที่ชุมชนเรือ
วัดคตินันดา เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร จำนวน 25 ราย หลังจากนั้นจึงนำแบบ
สัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขให้เป็นฉบับสมบูรณ์ แล้วจึงนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล
โดยใช้กับผู้ปกครองชาวเรือในชุมชนเรือวัดสร้อยทอง และวัดประสาธน์กุฎญาวาส จำนวน 120
ราย แบบสัมภาษณ์ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วแบ่งออกเป็น 4 ตอนคือ

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบสัมภาษณ์ มี 17 ข้อ

ตอนที่ 2 สภาพทางการศึกษาของเด็กชาวเรือ มี 18 ข้อ

ตอนที่ 3 ปัญหาทางการศึกษาของเด็กชาวเรือ มี 24 ข้อ

ตอนที่ 4 ความต้องการทางการศึกษาของเด็กชาวเรือ มี 24 ข้อ

(ดูแบบสัมภาษณ์ในภาคผนวก)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยภาคสนาม ผู้วิจัยได้เข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลในชุมชนเรือทั้งสองแห่งด้วยตนเองโดยการสัมภาษณ์ สังเกต และบันทึกภาพถ่ายในชุมชนเรือ การเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดำเนินการตามลำดับขั้น ดังนี้

1. ขอนหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไปยังเจ้าอาวาสวัดสร้อยทอง และเจ้าอาวาสวัดประสาธน์มฤคทายวาส เพื่อขอความร่วมมือในการวิจัย

2. ผู้วิจัยเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลในชุมชนเรือทั้งสองแห่ง โดยการสัมภาษณ์ สังเกต และบันทึกภาพถ่าย

3. ช่วงเวลาในการเก็บข้อมูล เริ่มตั้งแต่วันที่ 5 มีนาคม 2531 และรวบรวมข้อมูลเสร็จสิ้นในวันที่ 12 พฤษภาคม 2531 ใช้เวลาดังกล่าวทั้งสิ้น 9 สัปดาห์ สามารถรวบรวมข้อมูล

ได้ทั้งหมดจำนวน 120 ราย แบ่งเป็นชุมชนเรือวัดสวายทอง 60 ราย ชุมชนเรือวัดประสาธน์
บุญवास 60 ราย

4. การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลตามลักษณะของเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองชาวเรือ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลตามลักษณะ
ของคำตอบ ดังต่อไปนี้

1.1 ลักษณะคำตอบแบบเลือกตอบ (Check List) ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์
และนำเสนอข้อมูล ดังนี้

1.1.1 แจกแจงความถี่ของแต่ละตัวเลือกในข้อคำถาม

1.1.2 หาค่าร้อยละ

1.1.3 นำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

1.2 ลักษณะคำตอบแบบเติมคำในช่องว่าง ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์และ
นำเสนอข้อมูล ดังนี้

1.2.1 แจกแจงความถี่ของแต่ละข้อคำถามลงในแต่ละกลุ่มที่จัดไว้

1.2.2 หาค่าร้อยละ

1.2.3 นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

2. ข้อมูลจากการสังเกต และการบันทึกภาพถ่าย นำเสนอในรูปแบบการบรรยาย

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. สถิติที่ใช้ในการวิจัยของคะแนนในแต่ละข้อคำถาม ใช้การหาค่าร้อยละ โดยใช้สูตร (ประกอบ กรรณสูตร. 2525 : 28)

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนความถี่ของรายการนั้น}}{\text{จำนวนทั้งหมดของรายการ}} \times 100$$

2. สถิติในการหาค่าคะแนนเรียงลำดับมากนัก ใช้การคำนวณหาค่ามัชฌิมเลขคณิต (X) โดยใช้สูตร (ประกอบ กรรณสูตร. 2525 : 40-41)

$$\bar{X} = \frac{\sum Fx}{N}$$

เมื่อ \bar{X} = ค่าคะแนนเฉลี่ย

$\sum Fx$ = ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N = จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

การแปลความหมายค่าของคะแนน คิดตามเกณฑ์ดังนี้

4.20 - 5.00 = ความหมาย เห็นด้วยมากที่สุด

3.40 - 4.19 = ความหมาย เห็นด้วยมาก

2.60 - 3.39 = ความหมาย เห็นด้วยปานกลาง

1.80 - 2.59 = ความหมาย เห็นด้วยน้อย

1.00 - 1.79 = ความหมาย เห็นด้วยน้อยที่สุด